

Trillió éves dáridó (részletek)

Szerző: Brian W. Aldiss & David Wingrove • Dátum: 2002-12-20

„Életem legmegrendítőbb felfedezéseit az 1896-os évben tettem, amikor felfedeztem a hellén világot, majd 1902-ben, amikor a miriádnyi csillaggal és végtelen űrrel ismerkedtem meg. Olykor úgy érzem, ez utóbbi a jelentősebb, mert a táguló világegyetem elmélete még ma is annyira izgat, hogy nincs ami azt felülmúlhatná.” (H. P. Lovecraft Edwin Bairdnak írt leveléből)

... Mi viszont találkozunk egy magányos, befolyásos férfival, Howard Phillips Lovecrafttal. [A nevét a szerzők elírták - a szerk.] 1890-ben született és 1937-ben távozott sorainkból. Lovecrafttal befejeződött az irracionális visszavonulása. Az álmodozók világát most a nyirkos, áporodott sötétség kezdi jellemezni. Lovecraft irodalmi ősei közt ott van Poe és a figyelemre méltó Lord Dunsany (1878-1957), aki ízléses, seholsincs-seholországbeli fantasykat írt (...).

Lovecraftot nyirkos, hideg kezek tartják fogva egy könyvtárban. Legfőbb érdeklődési köre a terror és a személyiség tagadása. Jóllehet a horror módjával alkalmazkodva olyan az irodalomnak, mint só az ételnek. A Dagon (1919) Lovecraft egyik korai műve, a konklúziójában elárulja az író szándékát:

„Közel a vég. Zajt hallok az ajtónál, mintha mögötte hatalmas sikamlós test támaszkodna neki. Istenem, az a kéz! Az ablak! Az ablak!”

A hátborzongatás, a szörnyűség, ez Lovecraft területe. Félelmetes világok démoni kultuszát teremtette meg, elhintette a bűn magját, ami el akarja ragadni a Földet, Cthulhut, Shub-Niggurathot, Yog-Shothothot, Nyarlathotepet, a Magnum Innominandumot és más, anagrammaszerű névvel rendelkező helyeket. Olyan megoldások után vágyódik, amilyennel Hodgson oldotta meg az A ház a határszélen befejezését, olyan első személyű narrátort szeretne, aki mindaddig kétségbeesetten írja a beszámolóját, mígnem megőrül, vagy a fejét le nem harapja valami. (Tényleg, lehet, hogy A ház a határszélen volt a pár évvel későbbi Dagon modellje: „Valami matat az ajtó gombjával. Ó istenem, most segíts! Jézus... az ajtó lassan... kinyílik. Vala...”)

Itt még Merritt ingerlő és kalandos világa is véget ér. Lovecraft univerzumában az egyetlen lehetséges kultúra a régi könyvek és a fekete mágia világa. Ha bármit is megpróbálna elevenebbet tenni, a szörnyek előmasíroznának a pincéből.

A horror előre látható, Lovecraft írásaiban ott rejlik az erő és meghökkentő módon ott is marad, még ha a melléknevek falevél módjára hullanak róla. Colin Wilson mutat rá erre, amikor azt mondja, hogy Lovecraft írásai pszichológiai eseteleírásként akkor is érdekesek volnának, ha nem lenne irodalmi értékük. „Itt ez az ember, aki [itt a fordító amit írt, amely kötőszót személyhez nem kapcsolhatunk - a szerk.] meg sem kísérli, hogy elfogadja az életet olyannak, amilyen. Gyűlöli a modern civilizációt, kiváltképpen a fejlődésbe és a tudományba vetett biztos hitet. Nagyobb művészek is érezték már ezt Dosztojevszkijtől Kafkán át Eliotig... Lehetséges, a jövő generációk Lovecraftot „szimbolikusan” igaznak érzik majd.”

Ezen lehet vitatkozni. Lovecraft a fejlődés és a tudomány iránt érzett gyűlölete életgyűlöletének a része. A tudománnyal, annak céljával és eszközével szembeni bizalmatlanság a későbbi science fiction íróknál jóval racionálisabb módon nyer kifejezést. Például Ray Bradburynél, aki beismerte Lovecrafttal szembeni kételyeit. Valóban, Lovecraft ilyenén hatása gyakran későbbi szerzőknél is érezhető - sajnos nem mindig szerencsés módon.

Az olyan tehetséges és fogékony írók, mint August Derleth (akinek a Walden Westben megjelent emlékezéseit mindenkinek olvasnia kellene), Fritz Leiber, Lord of Lankhmar és Robert Bloch (őt leginkább a Psycho című regénye miatt ismerik), Lovecraft könnyed sírablásainak hatására talán letértek a megkezdett útról. Lehet, hogy ugyanez igaz a tudálékos Clark Ashton Smith-szel kapcsolatban is.

Múltbéli írók művein képezve magát Lovecraft megvetette a pénzt. Karrierjének görbéje a gazdagtól a szegény felé hajlik. Anyagias korunkban az Lovecraft vonzereje, hogy egyszerre szeretetre méltó és gyámoltalan. Amikor kevés történetet írt, ontotta a leveleket. Csak Clark Ashton

Smithnek évente 40 000 szónyi levelet írt. Több, mint száz felé levelezett egyidőben.

Némelyik levelezőtársa örökre hálás lehet neki, amiért valódi irodalmi érték került a birtokába.

L. Sprague Camp érdekes Lovecraft-életrajzában azt állítja, hogy több, mint 100 000 levelet, bennük mintegy tíz millió szót írt. Lovecraft imádott levelet írni. A privát kommunikáció mestere volt. (...)

Az ember könnyen viccesnek ítélné Lovecraftot, legdrámaibb hatásait pedig terhesnek. De voltak és vannak hűséges támogatói. August Derleth és Donald Wandrei kiadót alapított 1939-ben, az Arkham Houset, mégpedig csupán azért, hogy Lovecraftot adjon ki, hogy a korai publikációk is hozzáférhetőek legyenek, ha némi utánjárással is. Igaz az, hogy a barátok jobbak, mint a kritikusok.

Számos Lovecraft-mese megjelent a nagyrabecsült és hosszú életű pulp magazinban, a Weirid Tales-ben. (...)